

UNIVERZA V MARIBORU
PEDAGOŠKA FAKULTETA MARIBOR
ODDELEK ZA MATEMATIKO

SEMINAR I
Ravninska triangulacija in produkti grafov

Pripravil: Marko Jakovac
Mentor: Dr. Sandi Klavžar

MARIBOR, 2005

1 UVOD

Kaj je pravzaprav graf? Za nas bo graf končen, enostaven, neusmerjen in povezan z vsaj dvema točkama. V grafu G bomo z $G[S]$ označevali podgraf $S \subseteq G$, ki ga inducira graf S . Če se v grafu lahko sprehodimo iz ene izbrane točke po vseh ostalih, tako da vsako obiščemo natanko enkrat in se na koncu vrnemo v začetno točko, potem temu sprehodu pravimo hamiltonova pot. Pravimo, da je graf lokalno hamiltonov, če je podgraf induciran iz soseščine vsake točke u $G[N(u)]$, hamiltonov. Definirajmo še direktni produkt grafov. Direktni produkt grafov G in H je graf $G \otimes H$ z točkami $V(G) \times V(H)$ in množico povezav $E(G \otimes H) = \{(u, x)(v, y) | uv \in E(G) \wedge xy \in E(H)\}$. Za direktni produkt grafov pa vemo, da je komutativen in asociativen. Označimo z $G * H$ leksikografski produkt z točkami $V(G) * V(H)$ in množico povezav $E(G * H) = \{(u, x)(v, y) | uv \in E(G) \vee (u = v \wedge xy \in E(H))\}$. Ravninski graf G imenujemo ravninska triangulacija, če je obstaja taka vložitev v ravnino, da je vsako lice trikotnik.

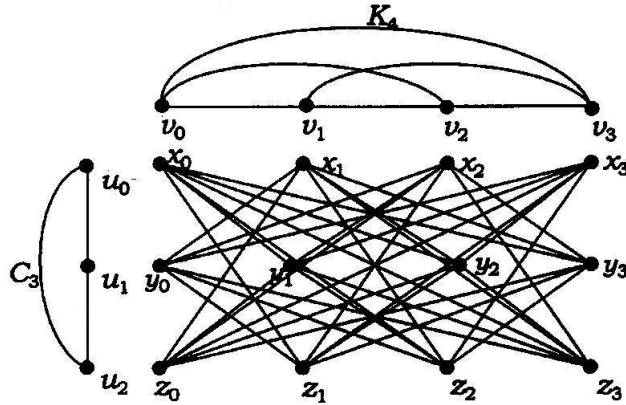
Domneva pravi, da vsak povezan, lokalno hamiltonov graf premore ravninsko triangulacijo kot podgraf. S pomočjo direktnega produkta grafov bomo pokazali, da ta domneva ne drži. Kot primer bomo pogledali grafa $C_3 \otimes K_4$ in $C_3 \otimes K_5$. Lahko bi domnevali, da za protiprimer služijo tudi vsi grafi oblike $C_3 \otimes K_n$, za $n \geq 6$. Vendar to ni res, saj vsi ti grafi premorejo kakšno ravninsko triangulacijo kot podgrafi.

2 PROTIPRIMERI

Naj bo $G = C_3 \otimes K_4$. Pokazali bomo, da je G lokalno hamiltonov graf, vendar pa ne vsebuje nobene ravninske triangulacije kot podgraf. Naj bo $V(C_3) = \{u_0, u_1, u_2\}$ in $V(K_4) = \{v_0, v_1, v_2, v_3\}$. Naj bodo množice $X = \{x_i = (u_0, v_i) | 0 \leq i \leq 3\}$, $Y = \{y_i = (u_1, v_i) | 0 \leq i \leq 3\}$ in $Z = \{z_i = (u_2, v_i) | 0 \leq i \leq 3\}$. Očitno so po definiciji direktnega produkta, X, Y, Z in $\{x_i, y_i, z_i\}$, $0 \leq i \leq 3$, neodvisne množice točk grafa G (Slika 1).

Najprej pokažimo, da je G lokalno hamiltonov graf. Zaradi simetrije, ki jo opazimo na Sliki 1, lahko brez izgube za splošnost pogledamo le eno točko in njene sosede. Izberimo točko x_0 . Iz slike razberemo, da so sosedi točke x_0 točke $y_1, y_2, y_3, z_1, z_2, z_3$. Iskani hamiltonov cikel v $G[N(x_0)]$ je zaporedje $y_1 z_2 y_3 z_1 y_2 z_3 y_1$. To potrjuje, da je graf G lokalno hamiltonov.

Sedaj bomo dokazali, da $C_3 \otimes K_4$ ne vsebuje ravninske triangulacije kot podgraf. Pa recimo, da je M neka ravninska triangulacija grafa G . Če je to

Slika 1: $C_3 \otimes K_4$

res, potem je M 3-povezan. Po definiciji direktnega produkta, je induciran podgraf $Y \cup Z$ od M , označimo ga $M[Y \cup Z] = H$, dvodelni podgraf od M . Ker nobeni dve točki v X nista sosednji v M , potem so točke iz X v različnih licih od induciranega podgrafa H . Število lic v H mora biti enako številu točk v X , torej 4. V nasprotnem primeru bi M vseboval lica stopnje vsaj 4, kar pa ni res, ker je M ravninska trinagulacija. Opazimo, da lahko M rekonstruiramo iz H , tako da damo eno točko iz X znotraj vsakega lica v H in jo nato povežemo z vsemi točkami, ki sestavljajo lica. Temu bomo v nadaljevanju rekli rekonstrukcija M iz H . Uporabimo Eulerjevo formulo in dobimo, da je število povezav med Y in Z v M točno 10 in podobno dobimo, da je število povezav med X in Y ter med X in Z v M 10.

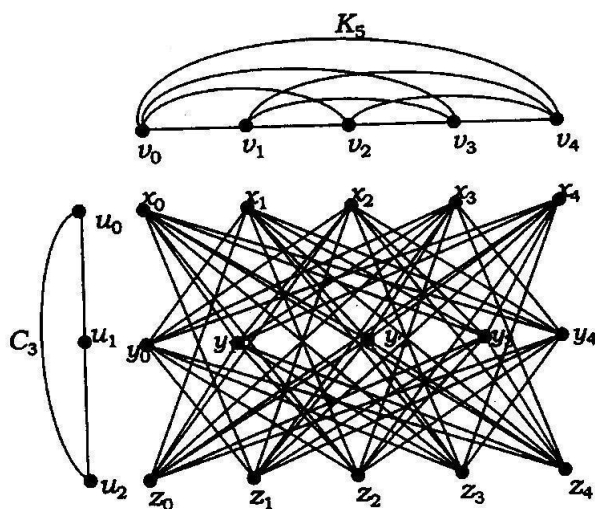
Trdimo, da H nima lica stopnje 8. Pa recimo, da ima lico stopnje 8. Potem ne moremo znotraj lica dati točke iz X , da bi rekonstruirali M , ker ima vsaka točka iz X stopnjo 6. Stopnja poljubnega lica od H je 4 ali 6, ker je H dvodelen graf. Trdimo, da H nima lica stopnje 4. Če bi obstajalo lico stopnje 4, potem bi cikel, ki sestavlja lico imel vse indekse točk $\{0, 1, 2, 3\}$, torej nobena točka iz $X = \{x_0, x_1, x_2, x_3\}$ ne more biti dana znotraj lica, da rekonstruiramo M , ker je x_i nesosednja tako z y_i , kot z z_i , $0 \leq i \leq 3$ v M . To pa potrjuje domnevo, da nimamo lica stopnje 4. Ugotovili smo, da H vsebuje le lica stopnje 6. Vemo, da je

$$\sum_{f \in F} d(f) = 2|E(H)| = 20,$$

kjer je $d(f)$ stopnja posameznega lica f v množici vseh lic F . Vemo tudi, da je $|F| = 4$ in $d(f) = 6$ za vsako lico, kar pa je v protislovju z zgornjo vsoto. To pa pomeni, da $G = C_3 \otimes K_4$ ne premore nobene ravninske triangulacije

kot podgraf.

Naj bo sedaj $G = C_3 \otimes K_5$. Kot bomo videli, tudi G služi kot protiprimer zgornji domnevi. Naj bo $V(C_3) = \{u_0, u_1, u_2\}$ in $V(K_5) = \{v_0, v_1, v_2, v_3, v_4\}$. Naj bodo množice $X = \{x_i = (u_0, v_i) | 0 \leq i \leq 4\}$, $Y = \{y_i = (u_1, v_i) | 0 \leq i \leq 4\}$ in $Z = \{z_i = (u_2, v_i) | 0 \leq i \leq 4\}$. Očitno so po definiciji direktnega produkta, X, Y, Z in $\{x_i, y_i, z_i\}$, $0 \leq i \leq 4$, neodvisne množice točk grafa G (Slika 2).

Slika 2: $C_3 \otimes K_5$

Najprej pokažimo, da je G lokalno hamiltonov graf. Zaradi simetrije, ki jo opazimo na Sliki 2, lahko brez izgube za splošnost pogledamo le eno točko in njene sosede. Izberimo točko x_0 . Iz slike razberemo, da so sosedi točke x_0 točke $y_1, y_2, y_3, y_4, z_1, z_2, z_3, z_4$. Iskani hamiltonov cikel v $G[N(x_0)]$ je zaporedje $y_1 z_3 y_2 z_4 y_3 z_1 y_4 z_2 y_1$. To potrjuje, da je graf G lokalno hamiltonov.

Sedaj bomo dokazali, da $C_3 \otimes K_5$ ne vsebuje ravninske triangulacije kot podgraf. Pa recimo, da je M neka ravninska triangulacija grafa G . Če je to res, potem je M 3-povezan. Po definiciji direktnega produkta, je inducirani podgraf $Y \cup Z$ od M , označimo ga $M[Y \cup Z] = H$, dvodelni podgraf od M . Ker nobeni dve točki v X nista sosednji v M , potem so točke iz X v različnih licih od inducirane podgrafa H . Število lic v H mora biti enako številu točk v X , torej 5. Ker je M 3-povezan in je X neodvisna množica v G , množica H ne more vsebovati presečne točke. Če bi katera točka y_i iz H bila presečna, potem mora biti incidenčna z licem stopnje vsaj 4 v H . Naj

bo x_j ena točka iz M znotraj lica f , potem bi $\{x_j, y_i\}$ bila presečna množica v M , kar pa ni res. To nam pove, da je H 2-povezan. Z uporabo Eulerjeve formule dobimo, da je število povezav v H natanko 13. To pa pomeni, da je število povezav med Y in Z v M 13. Podobno bi dokazali, da je število povezav med X in Y ter X in Z v M prav tako 13.

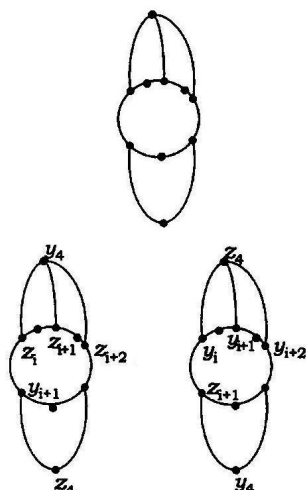
Pokažimo, da H nima lica stopnje 10. Če bi tako lice obstajalo, potem nobeno točko iz X ne moremo dati znotraj tega lica, da bi rekonstruirali M , ker ima vsaka točka v G stopnjo 8. Graf H prav tako nima lica stopnje 8. Naj bo recimo f_0 lice stopnje 8, potem imajo točke, ki obdajajo lice indekse $\{0, 1, 2, 3, 4\} \setminus \{i\}$. Brez izgube za splošnost lahko privzamemo, da točke $y_0 z_2 y_1 z_3 y_2 z_0 y_3 z_1 y_0$ obdajajo lice f_0 . Ker je

$$\sum_{f \in F} d(f) = 2|E(H)|,$$

kjer je $d(f)$ stopnja posameznega lica v H in F število lic v dvodelnem grafu H . Tako dobimo

$$4\varphi_4 + 6\varphi_6 + 8\varphi_8 = 26 \quad \varphi_4 + \varphi_6 + \varphi_8 = 5,$$

kjer φ_i predstavlja število lic stopnje i v H . Ker je H dvodelni graf, ki ima natanko 5 lic, ima zgornja enačba enolično rešitev $\varphi_8 = 1$, $\varphi_6 = 1$ in $\varphi_4 = 3$. Potem mora biti H izomorfen zgornjemu grafu na Sliki 3. Indeksiranje točk na grafu pa prikazujeta spodnja dva grafa na Sliki 3.

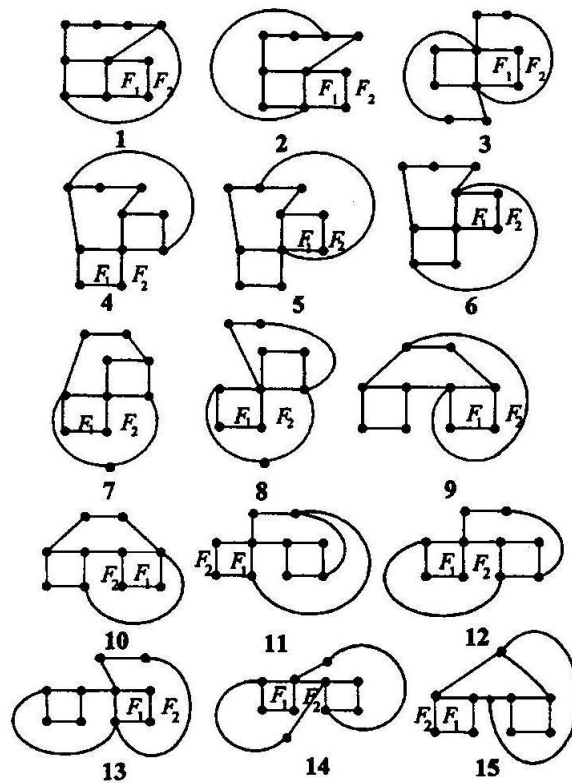

Slika 3: Graf z licem stopnje 8

Tako je lahko y_4 skupna točka dveh lic stopnje 4, ali pa je to točka z_4 . Poglejmo primer z y_4 . Podobno pristopimo za primer z z_4 . Točka y_4 je sosednja točka z y_i , y_{i+1} in y_{i+2} . Tako vidimo, da vsa lica v H vsebujejo točko y_{i+1} ali točko z_{i+1} . Torej x_{i+1} ne moremo postaviti znotraj nobenega lica, da bi rekonstruirali M , kar pa je protislovje. Sklepamo lahko, da je $\varphi_8 = 0$. Potem lahko enakost z vsotami zapišemo na naslednji način

$$4\varphi_4 + 6\varphi_6 = 26 \quad \varphi_4 + \varphi_6 = 5.$$

Ta enačba ima enolično rešitev in sicer $\varphi_4 = 2$ in $\varphi_6 = 3$. Sedaj mora biti H izomorfen enemu izmed grafov na Sliki 4,5,6 in 7. Pokazali bomo, da M ne moremo rekonstruirati iz nobenega od narisanih grafov.

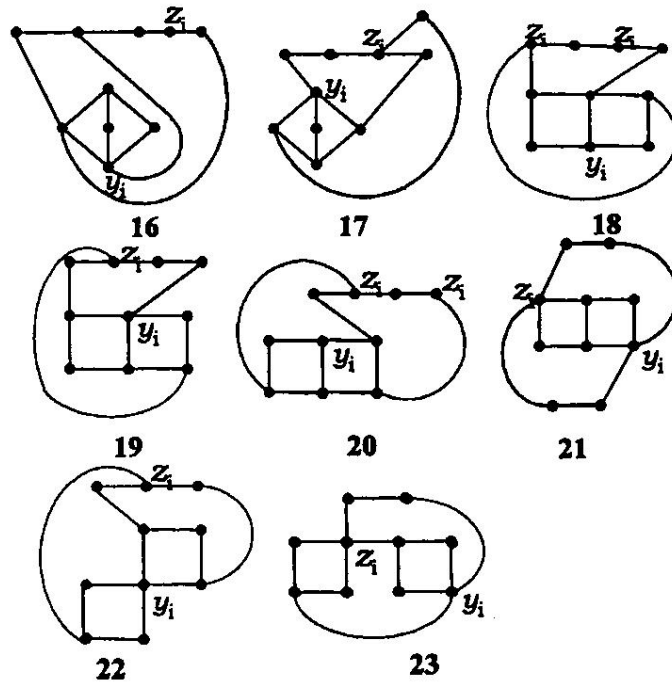

Slika 4: Dve lici s skupnimi točkami

Najprej si oglejmo grafe na Sliki 4. Na sliki označimo z F_1 množico točk, ki obdajajo lice stopnje 4 in so hkrati vsebovane v množici točk, ki obdajajo lice F_2 stopnje 6. Indeksi točk, ki obdajajo lice stopnje 4 bi morali

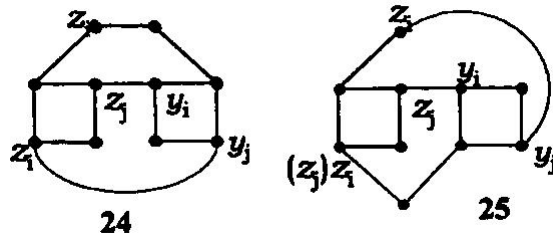
biti $\{0, 1, 2, 3, 4\} \setminus \{i\}$ za $0 \leq i \leq 4$. Ker so indeksi $\{0, 1, 2, 3, 4\} \setminus \{i\}$ skupni točkam lica F_1 in tudi lica F_2 , je točka x_i edina točka, ki jo lahko damo znotraj F_1 in hkrati F_2 , da rekonstruiramo M iz H , kar pa je nemogoče.

Oglejmo si primere na sliki 5. Opazimo, da je razdalja $d_H(y_i, z_i) \geq 3$ za $0 \leq i \leq 4$. Vsaka pot med y_i in z_i za $0 \leq i \leq 4$ je lihe dolžine in diameter grafa H je 4, kar pomeni, da je $d_H(y_i, z_i) = 3$. Brez izgube za splošnost fiksirajmo y_1 . Potem mora z_1 biti tam, kjer prikazuje slika 5, zato ker je $d_H(y_1, z_1) = 3$ (možni sta tudi dve takšni točki z_1). Vsa lica pa vsebujejo vsaj eno izmed točk y_i in z_i . Torej x_i ne moremo položiti znotraj nobenega lica v H , da bi rekonstruirali M .

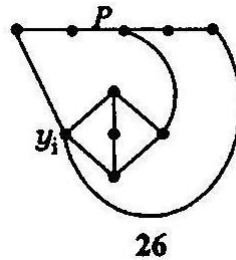
Slika 5: Grafi z diametrom 4

Naj bo sedaj M izomorfen kateremu izmed grafov na sliki 6. Če brez izgube za splošnost fiksiramo y_i , potem imamo dve možnosti za z_i , če upoštevamo $d_H(y_i, z_i) = 3$. Fiksirajmo zdaj še y_j , kar nam na prvi sliki da enolično možnost za z_j in dve možnosti na drugi sliki. V vsakem primeru pa imamo lica, ki vsebujejo točke $\{y_i, z_i\}$ ali $\{y_j, z_j\}$. Torej ne moremo v nobeno od teh lic položiti x_i ali x_j , da bi rekonstruirali M iz H .

Slika 6: Grafa z diametrom 4

Kot zadnji primer pogledimo, da H ne more biti izomorfen grafu na Sliki 7. Očitno morajo točke podgrafa $K_{2,3}$ grafa na Sliki 7 imeti indekse $\{0, 1, 2, 3, 4\}$. Kot posledica tega, morajo biti indeksi poti P , grafa na Sliki 7, $\{0, 1, 2, 3, 4\}$. Tako imajo točke na zunanjem licu indekse 0, 1, 2, 3, 4. Nobeno točke iz množice X ne moremo položiti v zunanje lice od H , da bi rekonstruirali M iz H . Tako smo pogledali vse primeri in pokazali, da graf $G = C_3 \otimes K_5$ ne premore nobene ravninske triangulacije kot podgraf.

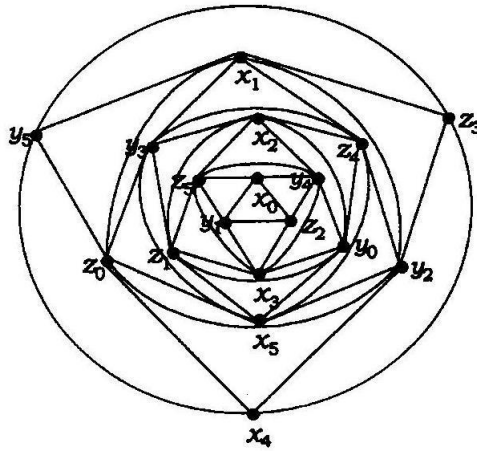
Slika 7: Graf s podgrafom $K_{2,3}$ in s potjo P

Kot smo povedali na začetku, lahko pričakujemo, da graf $G = C_3 \otimes K_6$ premore kakšno ravninsko trinagulacijo kot podgraf. Zapišimo množice X , Y in Z , kot v prejšnjih dveh primerih. Dane točke razporedimo na način, kot prikazuje Slika 8.

Zdaj pokažimo še splošno konstrukcijo ravninske triangulacije poljubnega grafa oblike $G = C_3 \otimes K_n$, za $n \geq 6$.

Ločili bomo tri različne primere. Naj bo $n \equiv 0(mod3)$. Zapišimo x , y in z v polje, kot prikazuje prvi stolpec Slike 9. Nato vzamemo prvo vrstico polja za indekse točk x , y in z , da konstruiramo notranji cikel C_3 , podobno kot na Sliki 8. Naslednji cikel konstruiramo s pomočjo druge vrstice polja indeksov. Tako

Slika 8: Ravninska triangulacija grafa $G = C_3 \otimes K_6$

nadaljujemo postopek in dobimo želeno ravninsko triangulacijo. Podobno pristopimo pri primeru $n \equiv 1(\text{mod}3)$ in $n \equiv 2(\text{mod}3)$, le da uporabimo drugi oziroma tretji stolpec polja indeksov na Sliki 9.

x	y	z	x	y	z	x	y	z
0	1	2	0	1	2	0	1	2
3	4	5	3	4	5	3	4	5
6	7	8	6	7	8	6	7	8
.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.
n-3	n-2	n-1	n-1	0	1	n-2	n-1	0
2	0	1	2	3	4	1	2	3
5	3	4	5	6	7	4	5	6
8	6	7	8	9	10	7	8	9
.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.
n-1	n-3	n-2	n-2	n-1	0	n-1	0	1
1	2	0	1	2	3	2	3	4
4	5	3	4	5	6	5	6	7
7	8	6	7	8	9	8	9	10
.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.
n-2	n-1	n-3	n-3	n-2	n-1	n-3	n-2	n-1

Slika 9: Konstrukcija ravninske triangulacije za grafe $G = C_3 \otimes K_n$, $n \geq 6$

3 NOV PROBLEM

Z zgornjimi ugotovitvami si lahko zastavimo nov problem. Če G ne premore ravninske triangulacije kot podgraf, potem $G * \overline{K}_n$, kjer je $\overline{K}_n$ komplement grafa K_n in $n \geq 3$, ne premore nobene ravninske triangulacije kot podgraf.

Če je ta problem resničen, potem lahko dobimo neskončno družino lokalno hamiltonovih grafov, ki ne premorejo ravninske triangulacije kot podgrafi. Enostavno za G vzamemo grafa $C_3 \otimes K_4$ ali $C_3 \otimes K_5$.